

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

10 november 2004

GEDACHTEWISSELING

**naar aanleiding van de memoranda aan de Vlaamse Regering
met de Raad voor Cultuur, de Raad voor de Kunsten
en de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door de heer Johan Verstreken**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Dany Vandenbossche.

Vaste leden:

de heren Erik Arckens, Johan Deckmyn, Werner Marginet, mevrouw Marie-Rose Morel, de heer Jurgen Verstrepen;

de heren Carl Decaluwe, Stefaan De Clerck, mevrouw Vera Jans, de heer Johan Verstreken;

de heer Jean-Marie Dedecker, mevrouw Margriet Hermans, de heer Herman Schueremans;

de heren Bart Caron, Dany Vandenbossche, mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Freddy Van Gaever, Rob Verreycken, Frans Wymeersch;

de dames Sabine Poleyn, Tinne Rombouts, de heren Johan Sauwens, Steven Vanackere;

mevrouw Patricia Ceysens, de heren Marnic De Meulemeester, Sven Gatz;

de heren Chokri Mahassine, Jan Roegiers, André Van Nieuwkerke.

Toegevoegde leden:

de heer Jos Stassen;

de heer Kris Van Dijck.

INHOUD

	Blz.
1. Uiteenzetting door de heer Bart De Baere, voorzitter van de Raad voor Cultuur	4
2. Uiteenzetting door de heer Johan Thielemans, voorzitter van de Raad voor de Kunsten.....	5
3. Uiteenzetting door mevrouw Marleen Platteau, voorzitter van de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding	7
4. Vragen en opmerkingen van de commissieleden en repliek van de sprekers	11

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media organiseerde op 28 oktober 2004 een gedachtewisseling met de Raad voor Cultuur, de Raad voor de Kunsten en de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding betreffende de memoranda die door elk van hen werden ingediend bij de vorming van de Vlaamse Regering.

1. Uiteenzetting door de heer Bart De Baere, voorzitter van de Raad voor Cultuur

De heer Bart De Baere: De Raad voor Cultuur heeft getracht verschillende memoranda tot een geheel te bundelen, met toevoeging van het ontbrekende hoofdstuk over het cultureel erfgoed. De raad wordt, in tegenstelling tot de andere, die van onderuit werken, geacht om overkoepelend te denken, om vanuit vogelperspectief het geheel te schouwen.

In het voorliggende memorandum doet de raad dat door de vragen te stellen naar de verhouding van cultuur en samenleving en naar de grenzen van het beleid. Wij verwachten van de overheid niet alleen een cultuurbeleid, maar ook een cultuurvisie. Zij moet niet alleen voorwaarden scheppen, maar ook mentale ruimte creëren. De raad geeft zelf een voorzet, waarin cultuur heel ruim wordt geïnterpreteerd als vorm geven, dynamisch maken, samen met anderen iets beleven, ontmoeten en leefbaar maken.

Tegenover de commercialisering zetten wij ons niet af zoals de vorige raad, vanwege de vervlakking en de afbrokkeling van het culturele gezag. Wij zien het fenomeen eerder als verbreding en relativering van de klassieke canon, wat de basis kan vormen om tot nieuwe ijkpunten te komen. Dat brede veld in beeld brengen hoeft overigens niet te betekenen dat de gemeenschap moet subsidiëren.

Maar wij vinden wel dat de Vlaamse overheid stakeholder en decisionmaker moet blijven op de terreinen waar de commerciële sector activiteiten ontplooit. Zij moet zich niet meteen terugtrekken van zodra er een dergelijk initiatief komt. Zij

heeft immers een eigen logica, die niet op de korte termijn werkt zoals de commerciële.

De raad meent dat de consolidatie van het waardevolle moet samengaan met radicale vernieuwing. De vraag is of het huidige beleid snel genoeg op belangrijke vernieuwingen kan inspelen.

Wat de verhouding tussen cultuur en democratie betreft, moet de nationale politiek vaak machteloos toezien. Zeer verschillende nationale, culturele en religieuze identiteiten bloeien op. Ook in Vlaanderen is er een soort trots en fierheid, maar die kan zich ook bijna antidemocratisch richten tegen andere culturen. We leven in een tijd van grote onzekerheid. Alles, van werk tot relaties, is vloeibaar geworden. Noch het mono-, noch het multiculturalisme kunnen daarop een antwoord bieden. Met dat laatste bedoelen wij een kritiekloze omarming van globalisering en diversiteit. In de plaats daarvan achten wij het belangrijk dat het beleid streeft naar een constructief en samenhangend maatschappijbeeld. Het moet kruisbestuivingen aanbrengen zonder in de valkuilen der clichés te belanden. Wij kiezen voor stimulerend optreden, geleidelijk en dialogisch.

In de relatie tussen cultuur en onderwijs, ten slotte, is het tijd voor actie. Samengevat is het hele deel over cultuur en samenleving een appèl aan de politiek om visies te scheppen.

In het deel over de ontschotting verkent het memorandum de grenzen van de Vlaamse cultuur, eerst ten aanzien van de lagere overheden. Heel Vlaanderen is inmiddels een nevelstad geworden, één grote voorstedelijke regio. Die ontwikkeling loopt gelijk met de mondiale urbanisering, maar wijkt daar tegelijk op een aantal punten van af. Zo is er een vrij grote voorstedelijke gelijkheid ontstaan, maar zijn er tegelijk *dense* kernen met een groot erfgoed en een sterk profiel. Het cultuurbeleid is gestart als een spreidingsbeleid. Tot op vandaag wordt nog te vaak vanonder de parochiekerktoren gedacht, in de plaats van zich af te vragen hoe men cultuur in een quasis voorstedelijke regio met heel veel stedelijke profilering kan organiseren. In het memorandum worden twee voorbeelden aangegeven van goede

ontwikkelingen die echter beleidsmatig scherper hadden gekund: het cultureel erfgoed en de cultuurbeleidcoördinatoren.

Het cultuurbeleid is belangrijker dan een technisch nichebeleid. Als Vlaanderen wil overleven in Europa, moet het mikken op creativiteit en vernieuwende beeldvorming over deze maatschappij. In dat opzicht moet het Vlaamse cultuurbeleid een actieve medebeheerder worden van het zelfbeeld van Vlaanderen. Dat kan concreet door te gaan denken in termen van verschil in de plaats van gelijkvormigheid. Wat hebben we in deze regio nodig, hoe veel en hoe groot? En welke steden hebben al een goede dynamiek ontwikkeld? We hebben niet overal hetzelfde culturele centrum nodig. De Vlaamse overheid moet dus tegelijk actiever én minder bevoogdend worden, door in dialoog te treden met de lagere overheden.

De tweede grens is die van de omliggende regio's. De raad betreurt het blijvende manco van het cultureel akkoord met de Franse Gemeenschap. Ook de samenwerking met Nederland is nog te weinig structureel. En de raad stelt voorts vast dat het beleid tegenover Nord/Pas-de-Calais te weinig performant is. Nochtans vormen wij met zes miljoen inwoners een kleine regio, slechts een derde van Nordrhein-Westfalen bijvoorbeeld. Wat Brussel betreft, is de traditionele tegenstelling tussen de Franse en de Vlaamse Gemeenschap achterhaald door een meertalige werkelijkheid. Wij suggereren om te vertrekken vanuit de idee van -meervoudig - gastheerschap. Soms is het wenselijk dat overgegaan wordt tot een bi- of een co-communautair beheer.

De zwakte in de omgang met de omliggende regio's moet omgebogen worden in een waarachtig internationaal cultuurbeleid. Dat wordt nu pas voor het eerst doordacht. De eerste Vlaamse initiatieven op dat vlak waren veeleer ad hoc en vormden eerder de basis van een buitenlandbeleid, wat niet hetzelfde is als een internationaal cultuurbeleid. Het komt erop aan Vlaamse artistieke producten internationaal een platform te geven, bijvoorbeeld door een steunpunt Internationaal dat de vele losse initiatieven coördineert. Tegelijk moet het internationale bewustzijn in Vlaanderen verankerd worden. Het hanteren van internationale parameters en criteria is hier slechts geleidelijk ingesijpeld, vooral via de dynamiek van de

kunsten. Om dat internationale in de Vlaamse context te verankeren zijn zowel expertisecentra als doorstroming nodig.

2. Uiteenzetting door de heer Johan Thielemans, voorzitter van de Raad voor de Kunsten

De heer Johan Thielemans: Over welke punten hebben we ons gebogen en welke problemen zien we voor het brede terrein van de kunsten? De Vlaamse Gemeenschap dient ervoor te zorgen dat een kunstenaar zich in alle vrijheid kan uiten en moet hem beschermen. Verder vinden we het belangrijk dat iedere kunstenaar niet alleen op zichzelf zijn ding doet, maar dat er daarnaast een bemiddeling moet komen zodanig dat er een groter idee kan ontstaan over de spreiding van de cultuur. Er is eveneens behoefte aan informatie over kunsten. Daarom moeten we onder meer met het onderwijs en allerlei andere volksonwikkelingsactiviteiten samenwerken. Het is belangrijk dat er met begrip en inzicht wordt omgegaan met de kunsten. Er is een bepaalde kennis nodig vooraleer men zogenaamd spontaan met kunsten kan omgaan. Verder hebben we ook over de commerciële activiteiten gepraat. Dat is een nieuw feit en de raden waren nog niet klaar om daarover uitspraak te doen. Wat moet de houding van de overheid zijn tegen de nieuwe gebeurtenissen op het veld? Waar moet men al dan niet tussenkomen? Die discussie is nog volop bezig. Het zal de volgende maanden en jaren een belangrijk onderwerp worden, maar daar horen we dan nog wel meer over.

In het verleden werd een dynamische culturele politiek gevoerd. Er werd door de Vlaamse Regering gestreefd naar het creëren van betere en noodzakelijke omstandigheden. Hierbij speelde het decreet van 1993 voor de podiumkunsten een belangrijke rol. Bij het nieuwe Kunstendecreet zien we dat de sterke punten van dat decreet nu uitgebreid zijn tot de hele sector. Daarbij zijn er op bepaalde punten verbeteringen ingevoerd. Ik denk hier aan het oprichten van werkplaatsen, waar vooral jonge kunstenaars tot ontwikkeling kunnen komen. Er is ook in de periodiciteit een versoepeling aangebracht. Het stramien van vier jaar voor structurele subsidies had en heeft zeer vele voordelen, maar de nood werd gevoeld om een kortere periode ook mogelijk te maken. Het

zou beginnende initiatieven beter uitkomen en het vergemakkelijkt een uitdovend scenario voor die initiatieven die niet meer voldoen. Ik wil wel beklemtonen dat de vierjaarlijkse structurele subsidie het belangrijkste instrument blijft.

Er is ook een onderdeel Educatie aan toegevoegd, zodat deze sector nu een decretale verankering krijgt. Ook het sociaal-cultureel werk vond in het Kunstendecreet een plaats. De Raad voor de Kunsten heeft in zijn memorandum de verschillende problemen opgesomd. Ik zal ze niet stuk voor stuk behandelen, maar me concentreren op een paar sprekende voorbeelden. De verschillende sectoren hebben zich volgens een andere snelheid ontwikkeld. Vandaar dat het voor de hand ligt dat we pleiten voor een inhaalbeweging bij sommige disciplines. Ik denk dan vooral aan de plastische kunsten. Het instrumentarium om een reeks belangrijke initiatieven te nemen ligt nu op tafel. Dit kan natuurlijk niet zonder het budget in belangrijke mate te verhogen. De raad vindt deze problematiek urgent.

Hetzelfde kan gezegd worden over de sector van onze musea. Ook hier zijn de teksten klaar die ervoor kunnen zorgen dat de museumwereld zich kan ontwikkelen en een nieuwe dynamische politiek voeren. En ten slotte kan dankzij het decreet een internationale positie ingenomen worden. Er is binnen onze musea een groot potentieel aanwezig, dat de volle steun verdient.

In de vorige regeerperiode is er grote aandacht uitgegaan naar de erfgoedsector. Ook daar is alles klaar om op de ingeslagen weg verder te gaan. Dat deze sector al evenzeer steun verdient, is duidelijk. Voor de toekomst zal het belangrijk zijn om af te bakenen welke onderdelen van het erfgoed vanuit de Vlaamse Regering de speciale zorg verdienen. Een discussie rond definities en rond prioriteiten zal in de komende jaren noodzakelijk zijn. Het is immers een veld dat eindeloos kan worden uitgebreid. De spanning tussen het bewaren en het ontsluiten en de creatieve sector zal hier zeker naar boven komen, vooral in een tijd van krappe financiële middelen.

In het memorandum staat ook een belangrijke bijdrage van de commissie Muziek. De oefening bestond erin om een volledig en in grote mate ideaal beeld te scheppen. De commissie is uitgegaan van de beloftes die het Kunstendecreet inhoudt.

Het eindresultaat geeft de richting aan waarin men in de sector denkt.

Een grote afwezige in het debat is de sector van de film. Dat komt door het fenomeen 'fonds'. Vandaar dat vanuit die hoek geen documenten aan de Raad voor de Kunsten zijn overhandigd. Nochtans is het duidelijk dat deze sector ook de volledige aandacht verdient en dat de discussie die nu reeds aan de gang is, in de toekomst nog vaak op de agenda zal verschijnen.

Binnen de culturele sector wordt er ook aandacht gevraagd voor het fenomeen 'culturele industrieën'. In de podiumkunsten ontstaat een vrije sector. Bij de popmuziek bevindt men zich vanzelf in een internationale context, die de culturele politiek van de Vlaamse Regering ver overstijgt. Daar de verschillende commissies denken vanuit een perspectief waarbij subsidies verleend worden aan organisaties die niet uit zijn op winst, staan ze op dit ogenblik nog wat vreemd aan te kijken tegenover deze problematiek. Ze is nochtans op vele vlakken aanwezig: moet een kunstgalerie beschouwd worden als een loutere commerciële onderneming of moet zij ook een plaats vinden in het systeem? Moeten we de programmatie van de popconcerten laten gebeuren door de multinational Clear Channel? Indien we bij de filosofie van de subsidiëring blijven, zouden we kunnen zeggen dat dit buiten het gezichtsveld valt. Maar deze fenomenen zijn wel een deel van het culturele leven. De Vlaamse Regering moet er zich van bewust zijn dat ze buiten spel kan gezet worden. Hoe kan men sturen bij het vrije initiatief, of sterker: moet men dat willen sturen? Omdat de discussie over dat aspect van de culturele problematiek nog in de kinderschoenen staat, heeft de raad er geen uitspraken over gedaan. Maar heeft hij er wel op gewezen dat dit een belangrijk aandachtspunt is voor de toekomst. De raad onderstreept echter dat het zogenaamde 'oude' systeem zeer veel kwaliteiten heeft. De bloei van de Vlaamse kunsten is mede mogelijk gemaakt door de Vlaamse cultuurpolitiek - een politiek die men in het buitenland vaak met afgunst bekijkt. Maar de discussie is nu zeker volop aan de gang, en de administratie buigt zich over het probleem en zal een dialoog met de raden aangaan.

Een ander belangrijk punt is de status en de functie van de steunpunten. Hier zal er in de toekomst op moeten worden toegezien dat de steunpunten

sterk bij de verschillende commissies aanleunen. De relatieve zelfstandigheid van de steunpunten mag er niet toe leiden dat er een vervreemding ontstaat tussen het veld en het adviseerapparaat. Het aspect 'dienende rol' mag niet verloren gaan en ik zeg dat omdat er op sommige plekken een gevoel bestaat dat er te weinig interactie is. Daar zal in de toekomst sterk op moeten worden toegezien.

Een bijzonder aandachtspunt voor de toekomst moet zijn dat het bureaucratische gewicht niet te zwaar wordt, te zwaar voor de actoren, te zwaar voor de administratie. Ook hier zal men moeten onderzoeken hoe de papierberg tot redelijke proporties kan worden herleid.

Ik besluit met een paar algemene bedenkingen. We kennen op dit ogenblik een bloei van de kunsten. Ik heb reeds onderstreept welk een belangrijke ondersteunende, en zelfs stimulerende rol de Vlaamse Gemeenschap hier heeft gespeeld. Vandaar dat het memorandum de uitgezette lijnen verder uitwerkt. Het verschijnen van het Kunstendecreet is een belangrijk feit. De sector heeft er zeer positief op gereageerd. Of dit zo zal blijven hangt van een belangrijke factor af. Ik zou het nieuwe Kunstendecreet willen omschrijven als een 'stimuleringsdecreet'. Het heeft op een aantal bestaande problemen een antwoord geformuleerd. Maar dat heeft in de sector wel het gevoel gecreëerd dat er vele nieuwe initiatieven kunnen worden genomen.

Twee opmerkingen. Deze nieuwe initiatieven zijn soms niet meer dan correcties op het bestaande systeem. Er zal dus nauwkeurig moeten worden toegezien op de echte noden. Een analyse van de verschillende disciplines dringt zich op met het oog op het opstellen van prioriteiten, waarbij we rekening moeten houden met de budgettaire mogelijkheden. Daarbij is het ook noodzakelijk om oog te hebben voor de evolutie van een gebied. Een te sterk toegenomen subsidiëring voor een bepaald gebied kan evenveel problemen scheppen als een tekort aan middelen. Vandaar dat het belangrijk is om oog te hebben voor groei-scenario's. Daarnaast moeten we er even zeer oog voor hebben dat alle reeds bestaande initiatieven ook nog wensen hebben. We moeten ze voluit

steunen. In vele gevallen betekent het dat ook daar de nodige middelen moeten worden vrijgemaakt, wat concreet wil zeggen dat er daar ook harde argumenten bestaan om een toename van de budgetten te bepleiten.

Vandaar mijn finale opmerking: het Kunstendecreet heeft een rooskleurige toekomst uitgetekend. Maar men kan er moeilijk onderuit: deze nieuwe kijk op de dingen veronderstelt ook de nodige financiële middelen. De raad kan dus alleen maar vragen naar de nodige middelen. Het decreet organiseert niet alleen, maar belooft ook. Als op deze beloftes niet kan worden ingegaan, dan zal de ontgoocheling in de sector groot zijn. Het spreekt vanzelf dat de sector hoopt dat het nieuwe Kunstendecreet geen dode letter wordt, ook al is het met gouden letters geschreven.

3. Uiteenzetting door mevrouw Marleen Platteau, voorzitter van de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding

Mevrouw Marleen Platteau: De Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding erkent en ervaart het belang dat parlementsleden goed worden geïnformeerd over het wel en wee, het reilen en zeilen in de volksontwikkelings- en cultuurspreidingssector. Zoals het decreet van 19 december 1997 bepaalt, zijn er binnen de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding vier commissies opgericht waarvan de vier voorzitters hier aanwezig zijn: Anjes Goris (commissie Culturele centra), Julien Van Borm (commissie Bibliotheken), Jan De Braekeleer (commissie Volksontwikkeling) en Eddy Frans (commissie Amateuristische kunstbeoefening).

Ook wij hebben ons steentje bijgedragen tot het schrijven van het memorandum. Het is niet mijn bedoeling om dat hier integraal toe te lichten, maar ik ga in op drie essentiële punten. Vooreerst belichten we de actuele beeldvorming van de sector en de maatschappelijke relevantie van het werk dat er gebeurt. Daarnaast vragen we expliciet aandacht voor de belangrijke evaluatieoefening die tijdens deze regeerperiode binnen het Vlaams Parlement en in het bijzonder deze commissie zal plaatsvinden. Ten slotte willen we een

paar suggesties formuleren over de manier waarop de raad en de commissie Cultuur tot een goede manier van communicatie kunnen komen.

Het memorandum is zodanig opgesteld dat we zeer concreet te werk zijn gegaan. We hebben een algemene beschouwing gegeven in het eerste deel en in het tweede deel een concretisering per sector ingevoerd met een aantal specifieke aandachtspunten waarmee we samen aan de slag kunnen gaan.

De berichtgeving van de laatste dagen doorkruist en bevestigt echter een aantal stellingen en aanbevelingen die we u vandaag willen voorleggen. De voorgestelde besparingen komen hard aan bij al diegenen die zeer enthousiast en vol vertrouwen de nieuwe koers zijn ingeslagen en zullen de dynamiek beïnvloeden die het decreet Lokaal cultuurbeleid in gang gezet heeft. Wij vragen dan ook zeer snel duidelijkheid over de besparingsronde voor de begroting 2004 en duidelijkheid over de subsidiëring van 2005.

Het is wellicht nuttig in een kort bestek even aan te geven wie schuilgaat achter de wat schimmige aanduiding van ‘Volksontwikkeling en Cultuurspreiding’. De Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding focust bij zijn werkzaamheden op vier deelsectoren: het sociaal-cultureel volwassenenwerk, het bibliotheekwerk, de cultuur- en gemeenschapscentra en de amateurkunsten. Het gaat om sectoren met een rijke en lange traditie, die lange tijd ook in het overheidsbeleid een geprononceerde rol speelden. Reeds in de vooroorlogse periode (1921) ontstond belangrijke regelgeving voor de bibliotheken en de volksontwikkeling (volksverheffing, volksopleiding). In de beginjaren van de volledige culturele autonomie (na 1970) werkte de toenmalige Cultuurraad van de Nederlandse Cultuurgemeenschap voor de betrokken sectoren een batterij van decreten uit, wat meteen het belang illustreerde dat de politieke wereld aan deze werksoorten toekende. Cultureel Vlaanderen heeft in de volgende decennia een heuse gedaanteverwisseling ondergaan.

De laatste stortvloed aan nieuwe decreten zorgde bovendien voor een grondige reorganisatie van onze sector, gestoeld op een kwalitatief en geïntegreerd cultuurbeleid. Dit heeft niet alleen gevolgen voor het lokale niveau, maar vraagt eveneens

een transversale en geïntegreerde beleidsvoering op het bovenlokale niveau met in het bijzonder het Vlaamse niveau dat verantwoordelijk is voor een gecoördineerd draagvlak waarbij linken met de verschillende decreten binnen het domein Cultuur onontbeerlijk zijn, maar ook bruggen naar belendende sectoren zoals de kunsten, het onderwijs en welzijn dringend en noodzakelijk zijn.

Het belang van dit deel van de cultuursector, waar wij voor staan, kan niet genoeg onderstreept worden. De vier sectoren vormen door hun brede basis als het ware de humus, waarop andere vormen van cultuur, cultuurparticipatie en cultuurspreiding vandaag kunnen bouwen. Brede delen van de bevolking worden immers bereikt, meer dan andere kunst- en cultuurdisciplines vermogen. Cultuurparticipatie in de brede betekenis van het woord is onze ‘core business’. Wij spreiden de kunstcreaties, doen aan publieksvergroting en publieksverdieping, wij investeren in educatieve omkadering, werken aan gemeenschapsvorming en versterking van het sociaal-cultureel netwerk, wij informeren en documenteren en maken dat het prettig is om leren, wij stimuleren de amateurkunsten.

Enkele cijfers:

- In het sociaal-cultureel werk met volwassenen wordt vanaf 1 januari 2005 gewerkt in een totaal nieuwe subsidiecontext. De 58 sociaal-culturele verenigingen die Vlaanderen rijk is, hebben tot vandaag een enorme mobilisatiekracht. Zij bereiken miljoenen Vlamingen, verspreid als ze zijn over dorpen, gemeenten en steden. De Vlaamse verenigingen tellen 12.277 afdelingen, de migrantenverenigingen 593 afdelingen. In Vlaanderen functioneren momenteel 13 nieuwe volkshogescholen, bestaan er 24 gespecialiseerde vormingsinstellingen, die een breed aanbod aan cursuswerk realiseren. Vanaf 1 januari starten ook 29 sociaal-culturele bewegingen, die in Vlaanderen ‘beweging’ zullen brengen rond diverse maatschappelijk relevante thema’s. Het sociaal-cultureel volwassenenwerk spitst de werking toe op vier belangrijke functies: de ontmoeting tussen mensen (gemeenschapsvorming, essentieel voor de sociale cohesie), de educatie (mensen laten leren in de brede zin van het woord - essentiële schakel in het beleid van levenslang en levensbreed leren), de cultuurspreiding (mensen toeleiden naar allerlei andere vormen van het cultuurbedrijf - kunst, theater,

film, letteren, architectuur enzovoort) en sociale actie (maatschappelijke activering, mensen sensibiliseren en mobiliseren voor gemeenschappelijk gedragen waarden en opties).

- Het bibliotheekwerk heeft zich in de voorbije 80 jaar ontpopt tot een uitermate belangrijke basisvoorziening zowel voor jongeren als volwassenen. In onze steeds complexere informatiemaatschappij functioneert de bibliotheek als een draaischijf van weten, kennen, informeren, cultiveren. Bijna alle Vlaamse gemeenten beschikken over een goed toegeruste bibliotheek (303 gemeenten treden op als inrichtende macht). Samen bereikten zij in 2002 bijna 1.700.000 leners van zowel gedrukt als audiovisueel materiaal. Dit betekent dat gemiddeld dertig procent van de Vlaamse bevolking gebruiker is van de bibliotheekvoorziening.

- Sedert 2002 functioneren 61 cultuurcentra in Vlaanderen. Ze zijn op basis van het nieuwe decreet voor het lokaal cultuurbeleid planmatig gespreid over steden en gemeenten (gebaseerd op het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen). De actieve, regionale rol van de centra met hun eigen programmering, creatie en educatie is goed voor een brede waaier van activiteiten. In 2002 vonden liefst 70.592 activiteiten plaats met 2.594.095 deelnemers. De deuren van de centra staan daarenboven wijdopen voor activiteiten van derden.

- 206 gemeenten dienden sinds januari 2002 een aanvraag in om in te stappen in het decreet Lokaal cultuurbeleid. 193 gemeenten beschikken over een goedgekeurd aanvraagdossier, vandaag zijn er 182 nieuwe spelers op het veld, met name gesubsidiëerde cultuurbeleidscoördinatoren.

De gemeenschapscentra vervullen, in het bijzonder op het lokale niveau, de basisopdrachten van het decreet, zijnde cultuurparticipatie, gemeenschapsvorming en cultuurspreiding met bijzondere aandacht voor de culturele diversiteit. Momenteel zitten er nog verschillende gemeenten in de wachtkamer. Zij verwachten dat de overheid, zoals beloofd, ook hun verwachtingen en intenties erkent en honoreert.

- De sector van de amateurkunsten onderging door het decreet van 22 december 2000 eveneens een grondige mutatie. Per kunstdiscipline werd

immers slechts één federatie erkend en gesubsidieerd. Qua organisatievorm zeer verwant met de sociaal-culturele verenigingen weet de amateurkunstensector honderdduizenden te mobiliseren in de sfeer van theater, dans, beeldcultuur en beeldende kunst, diverse muziekgenres en letteren. Gegroepeerd in ongeveer 4000 lokale groepen slaagt de amateurkunstensector erin het levendige bewijs te zijn van kwalitatieve kunstbeoefening, met een grote mobilisatiekracht voor ontmoeting, sociale cohesie en maatschappelijk engagement.

De indruk wordt soms gewekt dat beleidsmakers de activiteiten van deze werksoorten 'te evident' vinden, te voor de hand liggend. Ze zijn immers vaak minder spectaculair dan het (overigens relevante en degelijk te ondersteunen) werk in de professionele kunstsector. We maken van de gelegenheid gebruik om de grote maatschappelijke waarde van het sociaal-cultureel werk te beklemtonen. De creativiteit, de samenwerking tussen de professionele en de immense vrijwilligersinzet, de mobilisatiekracht, de emancipatiedimensie, de democratische meerwaarde zijn evenveel facetten van dit 'rijke' sociaal-cultureel werk. Dat de overheid dit blijvend naar waarde schat, is de betrachting van eenieder die bij de uitbouw van deze sector betrokken is.

We moeten aanstippen dat de werkzaamheden van onze raad de onderlinge betrokkenheid van de verschillende werksoorten goed tot haar recht laat komen. In de raad pogen we een vruchtbare interactie tot stand te brengen. Samenwerking, coöperatie is in deze tijden erg belangrijk. Een wisselwerking tussen de werksoorten is de voedingsbodem voor een geïntegreerd cultuurbeleid. Het is verheugend vast te stellen dat het decreet op het lokaal cultuurbeleid de integratie en integraliteit zo nadrukkelijk vooropstelt. Coördinatie van het beleid en de planmatige aanpak ervan resulteren onmiddellijk in een uitgesproken meerwaarde.

Tijdens de vorige regeerperiode heeft het parlement voor de sectoren van volkswontwikkeling en cultuurspreiding drie belangrijke decreten goedgekeurd. Het zijn het decreet betreffende het lokaal en integraal cultuurbeleid, het decreet op de amateurkunsten en het decreet betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk. De effecten

van deze drie decreten waren elk op zich diepgaand en belangrijk. Ze hebben elk op hun terrein gezorgd voor nieuwe structuren en een vernieuwd dynamisme.

Zoals uit ons memorandum blijkt, staan wij achter de basisdoelstellingen die in deze decreten verwoord worden en pleiten wij in eerste instantie voor consolidering en optimale implementatie van deze regelgeving die door uw voorgangers als politieke verantwoordelijken zijn goedgekeurd.

De eerstkomende jaren zal elk van deze decreten geëvalueerd worden (voor het decreet Sociaal-cultureel volwassenenwerk is deze evaluatie al voorzien voor midden 2005). We geloven dat deze evaluaties niet tot fundamentele wijzigingen mogen leiden. Goede regelgeving is weliswaar niet voor de eeuwigheid maar moet in elk geval de organisaties de opstap geven tot voldoende stabiliteit. Wellicht moeten bepaalde aspecten bijgestuurd en/of gecorrigeerd worden en vragen bepaalde opties om verduidelijking. De raad wil hierbij de rol vervullen van adviserende gesprekspartner met u als politiek verantwoordelijke en met de betrokkenen uit het werkveld.

Correcties en/of bijstellingen moeten echter met zorg gebeuren en degelijk onderbouwd zijn, vandaar breken we in ons memorandum een stevige lans voor de noodzaak van degelijk wetenschappelijk onderzoek, niet alleen om effecten van het gevoerde beleid te meten en te beoordelen maar eveneens om de juiste koers te blijven varen in deze tijd van snelle veranderingen. Bovendien vragen we ook dat het parlement zou toezien op een correcte uitvoering van de decreten, ook wat betreft de financiële verbintenissen vanwege de overheid.

Niet alleen het verleden, maar ook de realiteit van vandaag leert ons spijtig genoeg dat de uitvoering van decreten met een belangrijke financiële impact kort daarna reeds met allerhande besparingen te maken krijgen. We weten dat er voor elk van deze decreten berekeningen gemaakt werden naar de financiële impact voor de komende jaren. We dringen er ten eerste op aan dat het vertrouwen van al de besturen, al de organisaties en hun medewerkers en van de vele vrijwilligers die met zeer veel enthousiasme zijn ingestapt en meewerken aan de uitbouw van een degelijk Vlaams cultuurbeleid niet wordt beschaamd! De voorgestel-

de besparing legt echter een ernstige hypotheek op dit pleidooi! Dit is geen voorbeeld van goede beleidsvoering, dit is schending van vertrouwen en woordbreuk ten aanzien van de lokale besturen.

Onze sectoren die jaar in jaar uit duizenden mensen bereiken, hebben recht op voldoende middelen om hun decretale opdrachten op de beste manier te vervullen. Daarom hebben we in ons memorandum zelfs gesproken over een verhoging van het budget voor het sociaal-cultureel werk tot 1 procent van de Vlaamse begroting. De overheid heeft dan ook het recht, de maatschappelijke plicht, na te gaan of deze middelen de juiste bestemming krijgen. Zij kan, in tegenstelling tot de commerciële markt, een langetermijnperspectief hanteren als sociale corrector en streven naar culturele duurzaamheid. De aangereikte instrumenten moeten dan ook efficiënt, duurzaam en optimaal kunnen aangewend worden.

En last but not least vragen we bijzondere aandacht voor de toepasbaarheid van deze decreten op de Brusselse realiteit. Vanuit het werkveld krijgen we signalen dat deze in sommige gevallen moeilijk toepasbaar zijn in de concrete hoofdstedelijke context.

We drukken de wens uit dat tussen de commissie Cultuur van het parlement en de raad een goeie vorm van wisselwerking zou ontstaan. We hebben in die context een aantal voorstellen. We weten dat de commissies van het parlement soms ‘ter plaatse’ afstappen om de problematiek (zowel in de positieve als negatieve zin) van organisaties en voorzieningen beter te vatten en te duiden. Kan het een suggestie zijn dat de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding voor de commissie Cultuur een of meer plaatsbezoeken organiseert, waardoor de commissieleden op een betrokken manier ‘de visu’ kunnen ervaren voor welke uitdagingen de sociaal-culturele organisaties staan en ermee omgaan? Kunnen we een traditie creëren door jaarlijks bij het begin van het nieuwe parlementaire jaar (maanden september en oktober) een gesprek als vandaag te organiseren? Misschien meer nog dan vandaag mogelijk is, zou kunnen overlegd worden over de wederzijdse vragen en bekommernissen.

Kunnen de beleidsnota's van de minister van Cultuur, die in het parlement besproken worden,

maar waarover eveneens door onze raad een advies wordt uitgebracht, onderwerp zijn van een gedachtewisseling tussen de commissie en de raad? Is het mogelijk dat onze raad een advies uitbrengt over de begroting van de Vlaamse Gemeenschap, voorafgaand aan de goedkeuring in de commissie, of bij het begin van het jaar waarbij de reflecties van de raad toelaten reeds te anticiperen op de begroting van het volgende jaar of een rol kunnen spelen bij de begrotingscontrole? De jaarlijkse beleidsbrieven van de ministers zijn hiervoor een goed instrument.

Zoals reeds vermeld is het vandaag niet onze bedoeling om in te gaan op de specifieke aandachtspunten uit het memorandum. We hebben nog veel meer te vertellen en willen dit debat zeer graag met u als politiek verantwoordelijken aangaan. We wilden vooral kennismaken, u overtuigen van de relevantie en impact van onze diverse sectoren en u uitnodigen tot een constructieve dialoog.

4. Vragen en opmerkingen van de commissieleden en repliek van de sprekers

De heer Stefaan De Clerck: De memoranda die van zeer hoge kwaliteit zijn, verdienen een pluim en kunnen ons alleen maar verder brengen in de uitbouw van een goed cultuurbeleid.

Het netwerk van raden is een groot raderwerk. Daarnaast zijn er nog andere commissies, die in feite ook een raad zijn en zich per sector uitspreken en beoordelen wie de centen verdeelt en dergelijke meer. Er is heel veel volk betrokken bij de beoordeling en de uitbouw van het cultuurbeleid. Ik sta perplex van de veelheid en complexiteit. Het feit dat er zeer veel raden, subraden, toekenningscommissies zijn, bemoeilijkt de zaak. Hoe schat u het raderwerk in?

Het zou nuttig zijn dat ze minstens schriftelijk advies geven over de beleidsbrieven zodat we hun standpunt kennen bij de bespreking ervan in de loop van volgende maand.

Tijdens de recente hoorzitting met de VRT hebben we een uitgebreid gesprek gehad over cultuur op de VRT. De Raad voor de Kunsten en de Raad voor Cultuur zouden een standpunt kunnen for-

muleren over de vraag wat cultuur is op de VRT. De vraag is ook of er voldoende cultuur is op de VRT. Daarmee bedoel ik muziek, beeldende kunst, amateurkunst en dergelijke meer. De openbare omroep zou op dit vlak leidinggevend moeten zijn. Krijgt datgene wat op het veld gebeurt voldoende steun vanuit de VRT? Worden er grenzen doorbroken en internationale kansen geboden door het feit dat iets op tv komt? Dit debat zal worden voortgezet in het kader van de discussie over de nieuwe beheersovereenkomst met de VRT.

De heer Dany Vandenbossche, voorzitter: Het gaat niet zozeer over de definitie van cultuur maar om de aandacht van de omroep voor de kunsten. Alles kan immers als cultuur worden omschreven.

De heer Stefaan De Clerck: Inderdaad, maar ik zoek de steun van de Raad voor Cultuur en van andere instanties om de begrippen duidelijk te omschrijven zodat we allemaal over hetzelfde spreken. De vraag is dus op welke manier kunsten kansen krijgen.

In de bijdragen mis ik het element stedelijkheid. Hoe kan het lokale beleid nog veel sterker met het Vlaamse in alliantie gaan? Het lokale cultuurbeleid is het beleid dat lokaal vorm krijgt. Een groot deel van het beleid inzake kunsten en cultuur wordt immers mee gedragen in de stedelijkheid. In steden als Gent, Antwerpen en Brussel en ook in andere steden gebeuren belangrijke dingen. Daar ontstaat een dynamiek. Hoe kan men streven naar het smeden van coalities binnen netwerken van steden en gemeenten liever dan vanuit een centralistische visie na te gaan wat er verspreid kan worden? Een dergelijke oriëntatie zou er kunnen toe leiden dat men verdere stappen kan zetten inzake specialiteiten, kenniscentra, internationale uitstraling, verdeling van middelen en dergelijke meer. Het resultaat moet zijn dat we samen sterker zijn. Het antwoord op deze vragen zal niet alleen belangrijk zijn voor het cultuurdebat, maar ook voor het debat over stedelijkheid.

De heer Bart Caron: Ik sluit me aan bij de opmerking van de heer De Clerck over de VRT. Ik weet dat het Vlaams Parlement geen orders kan geven aan de raden. Toch vraag ik dat ze de komende maanden een advies zouden geven over cultuur en kunst in betrekking tot de VRT. In de loop van

2005 wordt er immers onderhandeld over een nieuwe beheersovereenkomst. Op dat terrein hebben we dezelfde belangen te dienen.

Het komt er niet zozeer op aan een cultuurkanaal te realiseren na de digitalisering. De klassieke dagprogramma's van radio en televisie moeten ook een instrument kunnen zijn om kunstenaars uit binnen- en buitenland aan bod te laten komen, om interactie te realiseren met het publiek en voor competentieverwerving.

Deze bekommernissen moeten in het debat zeker aan bod kunnen komen. Zijn de voorzitters van de raden bereid zich daarover uit te spreken?

De heer Dany Vandenbossche, voorzitter: Dat kan geen enkel probleem zijn.

De heer Johan Thielemans: Uiteraard houdt deze problematiek ons bezig. We hebben al een nota opgesteld die op de tafel lag bij de bespreking van de vorige beheersovereenkomst. We weten echter niet of er met die nota ook rekening werd gehouden.

We verdedigen nog altijd hetzelfde standpunt. Het is belangrijk een onderscheid te maken tussen cultuur en kunst. Eigenlijk brengt de VRT veel cultuur, ook in een engere betekenis. De serie *Histoires* is bijvoorbeeld een cultuurprogramma met een grote uitstraling. De kunsten worden echter slecht behandeld. In tegenstelling tot tien of vijftien jaar geleden, kan men de kunstactualiteit tegenwoordig niet meer volgen op de VRT. De BRT heeft een enorm archief gerealiseerd waarmee de geschiedenis van het Vlaamse kunstleven kan worden gereconstrueerd. Levert de VRT voldoende inspanningen om dit ook te realiseren? Ik vind het belangrijk dat er ook dingen worden bewaard voor de toekomst. Als men daarvoor niet terecht kan bij de VRT, waar moet men zich dan wenden? Het zijn natuurlijk massamedia, maar we kunnen een grondige discussie voeren over de vraag wat we daarmee bedoelen.

De heer Bart Caron: Ik zou het begrip kunst tot het erfgoed willen verbreden en ik zou ook een aantal socioculturele dimensies willen opnemen. We kunnen ons bijvoorbeeld afvragen in welke mate de openbare omroep een instrument is voor de bevordering van het lezen of hoe we waardering kunnen geven aan het verenigingsleven. Som-

mige politici zouden willen dat er een tv-programma wordt gemaakt over het ondernemen of over bepaalde doelgroepen. Die dimensies moeten we ook in beeld brengen en niet alleen de kunsten.

De heer Dany Vandenbossche, voorzitter: De discussie over het archief van de VRT is twee jaar oud. Intussen is er een nota van de VRT waaruit blijkt dat men veel meer aandacht aan dat archief wil gaan besteden.

De heer Werner Marginet: Het grootste probleem bij de archivering is het financiële aspect. Er zijn problemen met heel wat bestanden, onder meer met filmrollen. Er zijn heel wat zaken die dreigen kapot te gaan. Ik ben niet de verdediger van de VRT maar ik heb zelf in de raad van bestuur gezeten. Men is daarmee bezig. Het is een belangrijk aandachtspunt, maar het is een tijdrovende en dure operatie.

De heer Johan Thielemans: Mijn punt is dat er eerst iets moet opgenomen worden voor men het kan archiveren. Inzake de kunsten is er op dit ogenblik een echt gat aan het ontstaan.

De heer Bart De Baere: Hetzelfde geldt voor de fotografie. Vroeger namen de fotografen die werkten voor de kranten een hele reeks foto's en die negatieven werden bewaard. Nu houdt men alleen nog de digitale opname bij die gepubliceerd werd.

Ik denk dat we ons namens de Raad voor Cultuur kunnen engageren om daarop door te gaan. Intussen kunnen we aan de leden al het stuk bezorgen van de vorige Raad voor Cultuur. Ik denk dat het een van de beste realisaties is van de vorige Raad voor Cultuur.

Er is een hele reeks verschillende dimensies. Een eerste is de attitude. De politiek dient zich vragen te stellen over het herschikken van bepaalde beleidsdomeinen. Deze commissie gaat nog over de twee beleidsdomeinen en dat is goed. We kunnen dit zien als een sel-fulfilling prophecy, wat ook bij de kranten het geval is geweest. Op een bepaald moment komen de marketingtechnieken een centrale rol te spelen en uiteindelijk gaat het hele apparaat zich daarmee identificeren. Een tweede vraag is wat er zal gebeuren met de dramatische verandering van het hele medialandschap die zich aandient met de digitalisering. Een derde vraag betreft de archivering. Een vierde

vraag is wat we concreet zouden willen inzake cultuur en kunsten.

Mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh: Ik denk dat de VRT een belangrijke informatieopdracht heeft. In die zin spelen ook de actoren binnen de brede spreidingssector een belangrijke rol.

De heer Bart Caron: Ik heb nog een aantal vragen die verder gaan dan de tekst.

Een eerste vraag betreft de bovenbouw van de culturele sector, zoals steunpunten en belangenbehartiging. In de toelichting werd niet zoveel gezegd over de rol en de positie van de steunpunten, behalve dan dat die moeten geëvalueerd worden. Wat is de houding van de raden hierover?

De raden maken zelf ook deel uit van de bovenbouw. In het kader van beter bestuurlijk beleid is er een decreet in voorbereiding over de raad voor Cultuur, Sport en Media. Hoe staan de huidige raden tegenover die verandering die tegelijkertijd een groepering en een verzelfstandiging is van de raden?

In het document over het Kunstendecreet is sprake van budgettering inzake muziek. Sommigen zouden zich kunnen afvragen of degenen die zoveel geld vragen helemaal gek geworden zijn. Als men dezelfde logica toepast voor alle sectoren, dan moet het cultuurbudget verdubbelen of verdriedubbelen. Sommige partijen vragen trouwens dat tot vijf procent van het budget aan cultuur zou worden besteed. Het is echter duidelijk dat het budget voor cultuur morgen geen vijf procent zal uitmaken van het totale budget. In dit soort van discussies moeten de keuzes scherper worden gesteld. De vraag is of men een klein aantal organisaties beter moet steunen of een groot aantal organisaties iets minder moet geven. Zolang we die vijf procent niet bereiken is dit een belangrijke vraag. De raad kan geen dossiers beoordelen, maar kan wel een uitspraak doen over dergelijke algemene vragen. Het cijfer dat werd vooropgesteld inzake muziek kan ik intellectueel ondersteunen, maar helaas staan we niet zover in dit land.

Heel wat mensen zijn bezig met cultuureducatie, maar er komt geen doorbraak. Ik heb dicht bij de

centra gestaan waar men een dergelijke doorbraak zou kunnen realiseren, maar dat blijkt heel moeilijk te zijn. Waarom is dat zo? Is het eigen aan de culturele wereld of aan de onderwijswereld, of waaraan ligt het?

Binnenkort wordt het decreet Lokaal cultuurbeleid geëvalueerd. Ik vraag me af in welke mate er een grondige verandering nodig is voor de grotere steden. Moet de regeling voor steden als Gent, Antwerpen en Brussel worden uitgebreid? Moeten we de steden sterker responsabiliseren? Hoe kijken de Raad voor Volksontwikkeling en de Raad voor Cultuur daar tegenaan?

Mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh: Kunnen de raden zich beraden over het element stedelijkheid? Inzake de kunsten kan men misschien vragen dat er meer zou worden gegeven aan een kleiner aantal begunstigden. In de sector volksontwikkeling heeft men dit al in de praktijk gebracht voor de culturele centra. De iets kleinere steden, waar toch ook een belangrijke dynamiek is ontstaan, vallen uit de boot. Nochtans werden daar heel wat investeringen gedaan, zowel financieel en infrastructureel als mentaal. Dergelijke ingrepen bepalen het weefsel van een stad en van een samenleving. We kennen allemaal de bindende kracht van cultuur. Dat zou men moeten kunnen herzien. We moeten voorkomen dat de rijken steeds rijker worden en de armen altijd armer. Dat geldt des te meer omdat deze decreten over meerdere jaren lopen.

Ik dank iedereen die heeft meegewerkt aan de totstandkoming van het memorandum. Dit was een heel goed document, maar toch heb ik de indruk dat er diverse meningen waren. Soms lees ik tussen de lijnen dat er soms te veel middelen gaan naar de steunpunten en dat de schaarse middelen niet perfect gebruikt worden omdat er ook wel wat overlapping is.

Ik ben ervan overtuigd dat er in alle sectoren en zeker in de volksontwikkeling een enorme planlast is opgelegd door de decreten. Men moet een beleidsplan maken, een jaarplan, een verslag en dergelijke meer.

Soms heb ik de indruk dat de mensen die zijn aangeworven om op een creatieve manier met cul-

tuur bezig te zijn, de helft van de tijd moeten besteden aan dergelijke zaken. Tegelijkertijd ben ik er ook van overtuigd dat controle noodzakelijk is.

In het stukje over de bibliotheken wordt voorgesteld om het systeem van planning te vervangen door een soort van visitatiesysteem. Een ploeg zou ter plekke komen vaststellen hoe alles functioneert en zou ook begeleidend kunnen optreden. Ziet u een dergelijk voorstel zitten voor de hele sector?

We moeten pleiten voor geld, wat wellicht niet evident is, maar zeker voor meer stabiliteit. Ik denk dat het voor al deze sectoren beter zou zijn zekerheid te krijgen voor verschillende jaren. In de vorige decreten werd daarmee al rekening gehouden, maar er is soms een verschil tussen de voornemens en de realiteit.

Ik wil ook aandacht vragen voor het levenslang leren. Volgens mij moet er op dit vlak dringend een grotere samenwerking worden gerealiseerd tussen de verschillende raden. Men moet daarbij ook de link leggen met het kunstonderwijs, met het sociaal-cultureel werk voor volwassenen, met de bibliotheken en met de culturele centra. Hoe kijkt u daar tegenaan?

De heer Eric Arckens: Het onaantrekkelijke van dit debat over kunst en cultuur is dat er te veel over gepraat wordt. Jammer genoeg zit ik wel in deze commissie. Ik kom uit de VGC, en mijn interesse voor cultuur is daar opgewekt, maar tegelijkertijd ook afgestompt.

Ik kan me eigenaardig genoeg terugvinden in de woorden van de laatste spreker. Rudy Laermans, een gezaghebbende Vlaamse cultuursocioloog, heeft het over het ontstaan van een kleinburgerlijke elite die zich bezighoudt met het plannen en het instrumentaliseren van het beleid. Voor een deel is dat nodig, voor een deel is dat niet nodig en kan het zelfs schadelijk zijn. Ik geloof niet dat men te veel finaliteiten in cultuur en kunsten moet steken.

Ik zie een groot verschil tussen de eerste en de tweede spreker. De eerste spreker verwoordt een bevoogdende visie, de tweede een stimulerende.

Van cultuur wordt men niet beter of slechter. Men moet erover spreken, maar in de juiste termen. De juiste vragen gaan in de richting van cultuurparticipatie. Ik zeg niet dat de decreten van de afgelopen jaren, bijvoorbeeld het Kunstendecreet of het decreet op het Lokaal cultuurbeleid, slecht zijn. De vraag is echter of die leiden tot een grotere cultuurparticipatie. Over het algemeen is het slechts een kleine minderheid van de bevolking die participeert aan het aanbod en dat is de groep die sowieso genoeg cultureel kapitaal heeft. Zijn er cijfers die aantonen dat er in de diverse sectoren meer geparticipeerd wordt aan het aanbod?

Inzake Brussel gaan jullie uit van een totaal verkeerde visie, meen ik. Men geeft onmiddellijk de krijtlijnen waarbinnen we moeten ageren, bijvoorbeeld meertaligheid en bicommunautair beleid. Ik ken de sector in Brussel goed. Het beleid van de grote cultuurhuizen, de dynamiek die men politiek in gang steekt, is misschien wel noodzakelijk, maar komt niet ten goede aan de Brusselaars als geheel. Ze komt ten goede aan een culturele elite, die sowieso een groot cultureel kapitaal heeft. Ze komt ook ten goede aan mensen die niet in Brussel wonen, maar in de rand. Ondertussen staat een groot deel van de Brusselse bevolking in de kou. Ik denk dat de Vlaamse overheid faalt als ze de basis niet kan doen participeren aan het cultureel beleid.

De heer Jos Stassen: De budgettaire marge is beperkt. Wat vindt u dat er zeker moet gerealiseerd worden in deze beleidsperiode, wel wetende dat het programmadecreet zal tonen dat bepaalde bestaande decreten nog niet helemaal zullen uitgevoerd worden?

De heer Stefaan De Clerck: Ik dacht dat de keuzen al tijdens de vorige regeerperiode waren gemaakt. Er zijn toch verschillende decreten aangenomen? Het ware misschien beter geweest dat men vooraf over een keuze had nagedacht om te vermijden dat men vandaag moest vaststellen dat ze niet uitvoerbaar zijn. Ik wil in elk geval het verhaal tegenspreken dat het door de toetreding van CD&V komt dat er plots geen geld meer is.

De heer Bart Caron: Cultuurbeleid is altijd al een beleid van schaarste geweest. Ik heb het nooit

anders geweten. Het Kunstendecreet reikt een kader aan, maar we zijn met zijn allen al lang op zoek naar een groter politiek draagvlak voor meer aandacht en geld voor cultuur. Het blijft altijd vechten voor iedere cent.

De heer Stefaan De Clerck: De vorige vijf jaar was er toch geen schaarstebeleid?

De heer Johan Verstreken: Hoe moeten al deze mooie woorden in de praktijk worden omgezet? Iedereen is voorstander van een heel brede cultuurparticipatie maar hoe bereiken we die? Er is een mentaliteitsverandering nodig. Hoe kan men drempelverlagend werken zonder kwaliteitsverlies? Dat moet mogelijk zijn met kleine en creatieve ingrepen.

Mevrouw Marleen Platteau: Wat de resultaten van de cultuurparticipatie betreft: verschillende actoren beschikken al over heel wat cijfers die als basis kunnen dienen. Men mag niet vergeten dat we op een nieuwe koers zitten. Wij zijn thans proceswerkend. De effecten daarvan moeten nog geëvalueerd worden. Onze benadering is integraal.

De heer Erik Arckens: Hoe definieert u het werkveld? Als de cijfers over participatie bestaan, waarom werden ze dan niet bij de memoranda gevoegd? Kunnen wij ze krijgen?

Mevrouw Marleen Platteau: De cijfers zijn te vinden op de sites van de administratie, de overheden en de steunpunten en in de jaarverslagen.

Ik zal ze de volgende keer meebrengen. Het werkveld is de hele sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk: de volkshogescholen, de verenigingen, de bewegingen, de culturele centra, de gemeenschapscentra, het bibliotheekwerk.

Mevrouw Anjes Goris, voorzitter commissie Cultuur- en Gemeenschapscentra : Participatie aan het culturele gebeuren wordt vaak verengd tot de podium- en beeldende kunsten. In de culturele sector in de breedste betekenis van het woord is er wel een enorm grote participatie. In Brussel doet men ernstige inspanningen om een breder publiek te bereiken, bijvoorbeeld ook in de opera. Men moet weten waarmee men wie wil bereiken. Een voorbeeld: KVS/Bottelarij heeft in haar buurt een

enorme dynamiek van participatie op gang gebracht. Ook de dynamiek van de gemeenschapscentra in Brussel vergroot elk jaar, nu weer door het decreet op het lokaal cultuurbeleid, dat ook in Brussel, met veelal Franstalige gemeentebesturen, stilaan zijn vruchten begint af te werpen. Er wordt dus al vrij veel geparticipeerd, maar het kan natuurlijk altijd beter.

De heer Julien Van Borm, voorzitter Commissie Bibliotheken: Er bestaan inzake bibliotheekbezoek wel degelijk cijfers. 28 procent van de Vlaamse bevolking gebruikt de openbare bibliotheek, 55 procent van de zes- tot vijftienjarigen, dat wil zeggen 550.000 jongeren, en 23 procent van de volwassenen.

De heer Erik Arckens: Mijn vraag betrof niet de kwantiteit. Ik wil de participatie bekijken in een sociologische context: beweegt er iets in de lagere sociaal-economische klasse dankzij een bewust cultuurbeleid? Van de sociaal-culturele centra in Brussel gaat er geen bijzondere dynamiek uit. De omgeving van het centrum van Schaarbeek bijvoorbeeld is 's avonds veel te onveilig. In de jaren zeventig, toen de culturele centra opkwamen, was er daarentegen wel een dynamiek van de volksklasse, die zich betrokken voelde bij het sociaal-culturele leven in Brussel.

Mevrouw Marleen Platteau: Elk van onze sectoren heeft inderdaad een belangrijke opdracht meegekregen, die nu op een zeer structurele beleidsmatige manier wordt opgepakt. Met de gemeenschapsvorming is vanuit een specifieke doelgroepenbenadering maar ook vanuit een integrale benadering en de inclusiegedachte een heel nieuwe dynamiek aan de gang om alle mogelijke sociale klassen te laten participeren aan de instrumenten die we hebben: culturele centra, bibliotheken, het vernieuwde sociaal-cultureel volwassenenwerk. Er beweegt heel wat.

De heer Johan Verstreken: Het klopt dat er met de cultuurbeleidscoördinatoren een nieuwe dynamiek op gang gekomen is. Ik ervaar dagelijks dat het werkt, zeker wat betreft bibliotheken en podiumkunsten. Maar de participatie aan beeldende kunst kan altijd nog beter: hoe kan men daar de drempel verlagen?

Mevrouw Marleen Platteau: Een voorbeeld van vernieuwend werken kan zijn om door middel van jongerenwerking de jeugd vertrouwd te maken met moeilijkere disciplines als beeldende kunst.

De beleidsplanning is inderdaad een hele klus. Maar ze is voor onszelf een interessant instrument om te weten waar we mee bezig zijn. De kunst is dat zo aan te pakken dat dit werk geen vijf maar slechts één keer moet gebeuren, bijvoorbeeld voor een hele stad of een gemeente, zodat er zeer belangrijke keuzes kunnen gemaakt worden.

De heer Johan Thielemans: De Raad voor Cultuur is een overkoepelende structuur. Daarnaast zijn er de Raad voor de Kunsten en de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding, die in de Raad voor Cultuur vertegenwoordigd zijn. De Raad voor de Kunsten heeft allerlei commissies onder zich. Al de verschillende gebieden hebben immers hun eigen adviesraad die zich moet uitspreken over dossiers maar hun vertegenwoordigers moeten in de Raad voor de Kunsten over gemeenschappelijke problemen discussiëren. Die bredere discussie vindt u ook terug in ons memorandum. Dat begint met algemene standpunten en somt daarna de specifieke problemen op.

Dan was er de vraag over cultuur en onderwijs. Participatie in kunst veronderstelt natuurlijk al een zekere vorm van kennis over kunst. Kennis doet men in de breedste zin van het woord en op de meest democratische manier op in het onderwijs. Idealiter moet iedereen een kunstzinnige vorming krijgen. We willen graag met het onderwijs de discussie daarover aanzwengelen en een politiek uitstippelen. Ik pleit voor een programma kunst in het onderwijs: ook omgaan met kunst moet men leren.

Grote steden zijn altijd centra van kunsten. De activiteit is er overal maar in de stad bevinden zich de plekken waar het resultaat daarvan erkend wordt. Daar moet de Vlaamse Gemeenschap de nodige middelen aan geven. In de verschillende gebieden moet men ook kijken naar de grote prestaties. Men moet oog hebben voor kwaliteit. Naar buiten bestaat Vlaanderen daardoor. Onze podiumkunsten bijvoorbeeld zijn in het buitenland zeer gegeerd maar ze zijn enkel wat ze nu zijn dankzij onze subsidieregelingen.

Onze ambities inzake participatie moeten realistisch zijn. Men moet nagaan hoe dat in de maatschappij leeft en daar heel genuanceerd over denken: een vierjarige participeert anders dan een twintigjarige, een twintigjarige anders dan een dertigjarige, een vijftigjarige dan weer anders. We moeten ons telkens afvragen: kan diegene die dat wil ook werkelijk participeren en welke maatregelen moeten we daarvoor nemen? Bovendien verschillen smaken nu eenmaal: u mag zoveel subsidies geven als u wil, ik ga bijvoorbeeld niet naar een voetbalmatch. Ik kan ook niemand verplichten naar een concert te gaan. Anderzijds kan men op dit moment niet klagen over het aantal (jonge) bezoekers van schouwburgen. Participatie is geen groot probleem.

De heer Bart De Baere: Hoe kunnen we drempelverlagend werken zonder aan kwaliteit in te boeten? We mogen bijvoorbeeld niet vergeten dat er nog een hoofdstuk cultureel erfgoed is in het cultuurbeleid. Daarmee samenhangend: niet voortdurend in termen van participatie denken. We werken het meest drempelverlagend door er ons bewust van te zijn dat er niet altijd drempels zijn en dat dit niet de enige manier is om met cultuur bezig te zijn. Enkele jaren geleden las ik een krantenartikel over een kerkbrand. De titel ervan was: We zijn ontheemd. Misschien was de bewuste persoon al jaren niet meer in de kerk binnen geweest. Maar doordat de kerk weg was, werd het dorp leeg. Cultuur is niet alleen participatie in de zin van het aantal verkocht toegangstickets.

De heer Stassen vroeg wat er zeker uitgevoerd dient te worden, waarop de heer De Clerck beweerde dat alles al was vastgelegd tijdens de vorige regeerperiode. Ik heb heel wat verlangens die niets kosten. De Raad voor Cultuur vraagt bijvoorbeeld een constructief samenhangend maatschappelijk beeld. We vragen een methodologie of beleid om te komen tot een culturele sector die openstaat voor iedereen. Dat is een zaak van beleid, en kost geen geld.

Wat evenmin geld kost, is grondig nadenken over onze internationale betekenis. De huidige middelen gericht gebruiken, kan daarvoor volstaan.

Als ik dan toch geld mag uitgeven, zou ik een grondig onderzoek vragen om na te gaan welk

deel van zijn begroting Vlaanderen uitgeeft aan cultuur in vergelijking met andere rijke Europese regio's, zoals Denemarken of de streek rond Hamburg. Zo'n onderzoek kost maximaal 150.000 euro.

De heer Dany Vandenbossche, voorzitter: Dat is wel een handige omweg om extra middelen te krijgen.

De heer Bart De Baere: Het is uiteraard aan de politici om die keuze te maken. Ik wil alleen dat beslist wordt op basis van een helder referentiekader.

Ik ben ook ingenomen met uw bekommernis om de dossierlast te verminderen. Ik vraag uitdrukkelijk om de culturele sector niet verder te bureaucratiseren. Dat gebeurt nu op een sluipende manier: de controlesystemen verplichten ons ten eerste vooraf alles vast te leggen en ten tweede dat achteraf alles uitkomt zoals gepland. Maar cultuur gaat over het ingaan op opportuniteiten en het vinden van nieuwe werkelijkheden.

De vraag van de heer De Clerck over de werking van de raden wijst er eigenlijk op dat de decreten en uitvoeringsbesluiten te formalistisch zijn. Het is logisch dat de politiek voor kaders zorgt, maar die mogen niet al te strak bepaald zijn. Als Raad voor Cultuur moeten we bijvoorbeeld adviseren over alle transversale materies, maar omdat beslissingen snel transversale dimensies hebben, dienen wij over veel verplicht advies te geven. We proberen dat correct te doen, en wachten dan eerst de adviezen in van de bevoegde raden. De adviesvraag komt pas op het eind van trajecten, zodat we dan in tijdsgebrek raken en het advies er dan eigenlijk nog weinig toe doet. Er zit geen speling in de kaders van adviesvoering om er operationeel mee om te springen.

Daarnaast wordt een lineaire verhoging van de dossiermassa gevraagd. Ik vrees dat onze kunstenaars goede culturele ondernemers moeten worden. Dat is niet de essentie van de kunst. Er zijn voldoende mogelijkheden om kunstenaars ruimte te geven zonder dat ze dossiers indienen. Op dit vlak verwacht ik veel van u.

De heer Bart Caron: Ik ben het volledig met u eens, maar we moeten dat niet hier bespreken maar in de commissie voor Financiën en Begro-

ting. Niet de decreten veroorzaken die bureaucratistische overlast want ik wil de lengte van de beleidsplannen ook beperken. De overlast wordt veroorzaakt door het Rekenhof, Abafin, de betaal- en controlemechanismen van de Vlaamse Gemeenschap en het Cultuurpact. Eigenlijk zouden wij dat eens moeten bekijken met de commissie voor Financiën en Begroting.

De heer Bart De Baere: Wat de vraag over de raden als bovenbouw betreft, is de vergelijking niet helemaal correct. In Nederland heeft de Raad voor Cultuur andere functies en twintig personeelsleden in vaste dienst. De vraag over VRT en cultuur is heel terecht. De Raad voor Cultuur moet op korte termijn een gegrond advies over de verschillende punten kunnen geven. Hij kan dat alleen maar als bijvoorbeeld de beleidsvoorbereidende cel van de administratie of de steunpunten of de universiteiten ondersteunen en het bestaande materiaal heel snel verzameld wordt. Daarvoor heeft men middelen nodig. Wat we op dit moment doen, is eigenlijk voluntariaat. Er is geen helderheid.

Wat betreft uw andere vraag, hoe kan men de keuzes scherper stellen? De tegenstelling minder instellingen maar meer middelen of meer instellingen maar minder middelen is te eenvoudig. Door een andere aanpak kan er op bepaalde niveaus minder worden uitgegeven. De vermindering van de dossierlast zou bijvoorbeeld tot aanzienlijke besparingen aanleiding geven.

De heer Johan Thielemans: De raad staat heel sceptisch tegenover de reorganisatie. We vrezen dat de communicatie van beneden naar boven dreigt verloren te gaan in de nieuwe structuren, terwijl de informatie vanuit de bodem komt. Verder blijven de subsidiecommissies bestaan en komt er daarboven een raad. De opdracht van die raad bestaat uit bijna allemaal administratieve taken. Ik vraag me af wie daarin tijd wil steken. De administratie weet of dossiers goed zijn en waar ze naartoe moeten. Ze kan ook controleren of de subsidiecommissies goed werken en allemaal hetzelfde doen.

Er moet over nagedacht worden hoe men aan de raad interessante taken kan geven.

De heer Bart De Baere: De adviezen worden te laat gevraagd waardoor men puur rituele aktes

uitvoert. Daardoor benut het beleid onvoldoende de mogelijkheden van het engagement van mensen die er nagenoeg voluntaristisch bij betrokken zijn. Het is beter om mensen van het begin af hun mening te laten zeggen. We zijn heel blij met de vragen van deze commissie en zullen daar ook op ingaan.

De heer Erik Arckens: Wat betekent in dit kader de term ‘transversale materie’? Kan u daarvan een voorbeeld geven? Ik ken de term uiteraard, maar ik weet niet of iedereen die kent.

De heer Bart De Baere: Transversale materies zijn materies die niet slaan op een bepaalde beleidsniche, maar die over de verschillende beleidsdomeinen heengaan.

Men zet verschillende beleidsdomeinen naast elkaar en dan merkt men op het einde dat men sommige zaken niet kan bekijken in die vakjes maar dat ze veel effectiever over de hele breedte kunnen worden bekeken.

De heer Johan Thielemans: Er bestaat bijvoorbeeld een commissie Muziek en een commissie Dans. Er zijn dossiers die over beide gaan. Wat doet men daarmee? Dat is transversale materie.

De heer Bart De Baere: Een opmerking nog, de Raad voor Cultuur heeft zich niet uitgesproken over het geheel van een noodzakelijk Brusselbeleid. Hij heeft alleen een paar punten aangeraakt,

zoals hij ook in de rest van het memorandum doet. Een groot gedeelte van het culturele veld in Brussel heeft een vrij genereuze en hartelijke insteek, die niet tegen Vlaanderen is gericht maar die vanuit Vlaanderen een internationale dimensie ziet. De Raad heeft geen visie gegeven over wat een Brusselbeleid moet zijn, maar heeft alleen gezegd dat binnen het Brusselbeleid de gastheerfunctie belangrijk is en dat er ook in samenwerking tussen de gemeenschappen moet kunnen worden gewerkt.

De heer Johan Verstreken: De raden mogen altijd proactief voorstellen indienen en advies geven.

De heer Dany Vandenbossche, voorzitter: Het advies moet schriftelijk gebeuren via de voorzitter van het parlement, want deze commissie kan geen rechtstreekse adviezen vragen aan de betrokken raden. We gaan de normale formalistische weg volgen om minimaal de vraag te stellen over kunst en cultuur op de openbare omroep.

De verslaggever,

Johan
VERSTREKEN

De voorzitter,

Dany
VANDENBOSSCHE
